

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 339.137.2:639.3:339.923

С. С. Шепелєв, здобувач

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВПЛИВУ ЗРОСТАЮЧОГО ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ

Анотація. У статті розкрито сучасні напрями підвищення конкурентоспроможності рибного господарства з урахуванням особливостей у формуванні попиту та пропозиції на товарну рибу та морепродукти. Доведено важливість рибного господарства для місцевих та глобальних продовольчих систем та необхідність забезпечення здорового харчування, відмічено позитивний ефект у питанні зменшення волатильності цін завдяки посиленню контролю над виробництвом риби та рибної продукції, стабілізації її постачання.

Ключові слова: конкурентоспроможність; волатильність цін; глобальний ринок; попит; пропозиція; товарна риба; морепродукти; рибне господарство.

С. С. Шепелєв, соискатель

ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЫБНОГО ХОЗЯЙСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВЛИЯНИЯ РАСТУЩЕГО ГЛОБАЛЬНОГО РЫНКА

Аннотация. В статье раскрыты направления повышения конкурентоспособности рыбного хозяйства с учетом особенностей в формировании спроса и предложения на товарную рыбу и морепродукты. Доказана важность рыбного хозяйства для местных и глобальных продовольственных систем и необходимость обеспечения здорового питания отмечен положительный эффект в вопросе уменьшения волатильности цен благодаря усилению контроля над производством рыбы и рыбной продукции, стабилизации ее поставки.

Ключевые слова: конкурентоспособность; волатильность цен; глобальный рынок; спрос; предложение; товарная рыба; морепродукты; рыбное хозяйство.

S. S. Shepelev, Applicant

THE COMPETITIVENESS OF THE FISHERIES THROUGH THE PRISM OF THE IMPACT OF THE GROWING GLOBAL MARKET

Abstract. In the article the modern ways of increasing the competitiveness of Fisheries allowing for the formation of supply and demand for commodity fish and seafood. Importance of Fisheries for local and global food systems and the need to ensure a healthy diet observed a positive effect on the issue of reducing the volatility of prices by strengthening control over the production of fish and stabilize its supply.

Keywords: competitiveness; price volatility; global market demand, supply; market fish; seafood; fisheries.

Актуальність теми дослідження. Товарна риба та морепродукти останнім часом позиціонуються як продукція, що посідає у глобальному вимірі, у зовнішній торгівлі, перші місця. Крім того, реалізація та рух такої продукції спрямовані від країн з низькими доходами до країн із досить високими доходами. Кілька останніх років, власне починаючи з 2011 року, в Україні вибудувалась нова, відмінна від попередніх років, система планування і проведення структурних реформ задля підвищення рівня конкурентоспроможності рибного господарства. Водночас важливість рибного господарства для місцевих та глобальних продовольчих систем, його роль у забезпечення здорового харчування, особливо для незаможного населення, залишаються без належної уваги та очевидно недооцінюються.

Постановка проблеми. Стаття спрямована на вивчення проблем формування і реалізації заходів підвищення рівня конкурентоспроможності рибного господарства з необхідністю розроблення науково-практичних рекомендацій для вирішення проблемного питання щодо

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

зменшення розміру орендної плати за землі водного фонду як державної, так і комунальної власності для забезпечення населення доступною по ціні продукцією аквакультури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ринки товарної риби та морепродуктів, включаючи дрібну сушену рибу, існують всюди і знаходяться в центрі уваги багатьох провідних вчених-економістів. У країнах, що розвиваються вони доступні і для незаможного населення, оскільки харчові продукти для них продаються за низькими цінами [1, с. 784–786]. Як стверджують провідні зарубіжні дослідники Т. Сігборн та Ф. Ейш, збільшення обсягів штучно вирощеної продукції аквакультури, особливо в країнах Азії, сприяло стабілізації цін на рибу, зберігаючи їх на рівні, доступному для незаможних людей [2, с. 784–786]. Аквакультура також позитивно впливає на зменшення волатильності цін завдяки посиленню контролю над виробництвом риби та рибної продукції, стабілізації їх постачання. Дослідження підтверджують, що у Бангладеш обсяги виробництва продукції аквакультури збільшились за останнє десятиріччя більш ніж удвічі.

При цьому вчені Б. Белтон та С. Тілстед, вивчали питання зменшення цін на фермерську товарну рибу, що у результаті зробило цей харчовий продукт більш доступним для незаможних людей. Однак ціни на місцеву, туводну живу рибу, яка виловлена в умовах рибальства та яку споживає незаможне населення, різко зросли [3, с. 77–87; 4, с. 609–620]. Безперечно, вказане підтверджує думку про те, що рибальство та аквакультура здатні відігравати додаткову роль у збільшенні наявності та доступності риби та морепродуктів.

Маємо можливість стверджувати, що у науковій фаховій літературі активно вивчаються і дискутуються проблеми, пов'язані із пошуком напрямів підвищення конкурентоспроможності галузі рибного господарства. Проте віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених у дослідженні даної проблематики, потрібно зазначити, що недостатнє зосередження на проблемах підвищення конкурентоспроможності окремо як сектору рибальства, так і аквакультури в Україні, під час виокремлення важелів впливу на розвиток галузі, є прикладом невикористаних можливостей, які мають бути реалізовані з метою забезпечення здорового харчування населення.

Виклад основного матеріалу. Рибальство є досить різноманітним за кількістю видів риби, що використовуються, у той час як аквакультура ґрунтується на вирощуванні декількох вибраних видах риби. Як вважають вчені Дж. Богард, М. Віел та С. Тілстед, корисність вживання риби пов'язана зокрема з високою концентрацією біодоступних мінералів, важливих жирних кислот та тваринних білків [5, с. 120–133; 6, с. 222–229]. На думку дослідника піднятих проблемних питань М. Хансена, як джерело високо біоактивного кальцію, дрібна риба дуже важлива у харчуванні бідних людей, позбавлених таких продуктів як молоко та молочні продукти [7, с. 148–154]. Те ж саме стосується і цинку та заліза, які, як вважається, є «проблемними поживними речовинами» у глобальному вимірі. Поживна цінність риби може бути також підвищена шляхом розвитку ланцюгів з поліпшення споживчої цінності кінцевого продукту. Вказане має зменшити понесені втрати та бути досягнутим за рахунок розвитку технологій додаткової переробки риби, переважно в'ялення та копчення риби, для збільшення термінів її зберігання, концентрації поживних речовин, збільшення доступності риби та рибної продукції незалежно від сезону, зниження податкового навантаження на виробників продукції аквакультури, встановлення фіксованого розміру орендної плати для земельних ділянок, задіяних в аквакультурі. Направлення інвестицій на розвиток ланцюгів місцевих та регіональних ринків риби, виступає ефективним напрямком забезпечення доступності харчових продуктів для незаможних верств населення. Поліпшення якості та збільшення обсягів виробництва риби та морепродуктів потребує додаткових інвестицій як в управління рибальством з метою підтримання різноманіття та забезпечення того, щоб рибні ресурси не було переловлено, так і в зростання кількості вирощуваних і культивованих в аквакультурі видів риби та підвищення конкурентоспроможності самої галузі рибного господарства.

Для вирішення поставлених задач у статті використовувалася низка загальних і спеціальних методів наукового дослідження, до числа яких варто віднести наступні: системний – при формуванні теоретичних та методичних положень конкурентоспроможності рибного

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

господарства з урахуванням особливостей у формуванні попиту та пропозиції на рибу; аналізу, синтезу та логічного узагальнення – для визначення особливостей та обґрунтування закономірностей у питанні зменшення волатильності цін шляхом посилення контролю над виробництвом та реалізацією риби; моделювання – для виявлення цілей рибогосподарської, мультисекторальної політики у різних блоках завдань: ефективного управління та захисту виробничих систем, диверсифікації виробничих систем, створенні додаткової вартості та розвитку ринків риби, врахуванні потреб та уподобань споживачів.

Все більш актуальним з огляду на забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства, досягнення продовольчої безпеки і якісного харчування постає питання зменшення прямих втрат риби та відходів від переробки. Втрати риби та відходи від переробки становлять до 39 % від вивантажень риби-сирця у світовому масштабі, з величезними обсягами викидів частини вилову, що викидається у море, у процесі морського рибальства ще до вивантаження риби [8]. Втрати після вилову є досить високими у країнах з низьким рівнем доходу через слабку інфраструктуру, відсутність адекватної кількості холодильних потужностей, переробних потужностей та складських приміщень. В той час у країнах з високим рівнем доходів великі втрати є на рівні ритейлу та кінцевого споживача. Зменшення втрат та відходів можуть базуватись на поліпшенні умов для працівників, серед яких багато жінок. Особливо це стосується країн з низькими доходами. Також важливим є поліпшення технологій переробки для того, щоб вирішувати проблеми у пік сезонного вилову, зменшення залежності споживання від сезону та збільшенні доступності риби для населення, які не мають можливості купувати та споживати свіжу рибу.

Якщо проаналізувати цілі рибної політики в Україні та в світі, видно, що вони залишаються секторальними і включають лише обмежений докладний розгляд конкурентоспроможного потенціалу рибного господарства у досягненні більш широких соціальних цілей, таких як харчування, здорова їжа та сталість її постачання і отримання. Важливим, на наш погляд, є наукові думки М. Ахмеда і М. Лоріка відносно максимального збільшення продуктивності та потенціалу усього рибного господарства [9, с. 125–141; 10].

Тому в роботі пропонується заходи вітчизняної рибної політики здійснювати за такими напрямками: а) врахування потреб та уподобань споживачів у харчових продуктах; б) диверсифікація виробничих систем; в) створення додаткової вартості та розвиток ринків риби та рибної продукції; г) ефективне управління, регулювання та захист виробничих систем.

Врахування потреб та уподобань споживачів у харчових продуктах. Подальший розвиток і функціонування рибного господарства має передбачати дотримання підходів, що забезпечують якісне харчування. Але все це має бути підтримане саме забезпеченням і оцінкою галузевої конкурентоспроможності. Необхідно поєднувати і враховувати культурні уподобання, звички у харчуванні, потреби у поживних речовинах споживачів, зокрема вразливих груп, таких як жінки, діти та люди похилого віку. Також доцільно розробляти плани управління рибним господарством та водними біоресурсами, що включали б підтримку різноманітного постачання багатих на поживні речовини продуктів. Також має бути на належному рівні оцінена важливість споживчих уподобань у формуванні попиту на певні види риби та рибної продукції, морепродуктів. Особливо вказане може мати важливі наслідки під час аналізу тенденцій попиту та формування прогнозних моделей постачання риби та рибної продукції на майбутні періоди.

Диверсифікація виробничих систем. Інтегровані та диверсифіковані виробничі системи, впливаючи на харчування людей, можуть суттєво розширити комплексні вигоди від рибного господарства в питанні забезпечення здорового харчування населення. З метою поліпшення доступності різноманітної та здорової їжі, продуктів, що містять поживні речовини, потрібно розширити сферу підтримки рибного господарства з метою виробництва більшого різноманіття видів риби і збільшення асортименту рибної продукції.

Диверсифікація рибогосподарського виробництва зумовлена об'єктивними причинами як природного, так і економічного характеру. Вона позитивно впливає на економічну, соціальну і екологічну ефективність рибницьких господарств. Через реалізацію проектів диверсифікації рибогосподарського виробництва покращується використання водних об'єктів, засобів

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

виробництва, трудових і рибних ресурсів, займаються додаткові ніші на ринках, стабілізується фінансове становище рибницьких господарств, у більш повній мірі задовольняється сукупний попит на рибу та рибну продукцію.

Створення додаткової вартості та розвиток ринків риби та рибної продукції. Обрані напрями функціонування та розвитку рибного господарства зосереджені на торгівлі та ринках риби, рибної продукції для забезпечення виробництва і реалізації достатньої кількості безпечної для харчування людини риби до країн саме з високим рівнем доходів. На розвиток даних ринків, як правило, направляються великі інвестиції, переважно у системи інспекції з продовольчої безпеки та поліпшення відстежуваності. Також слід відмітити, що країни-імпортери часто наполягають на сертифікації безпосередньо ланцюгів постачання. Водночас потрібно зазначити, що розвиток даних ринків має бути переорієнтований у напрями сприяння доступності риби та морепродуктів та забезпечення споживчих можливостей незаможного населення. Вказане переважно стосується поширених місцевих та регіональних ринків, де реалізується сушена та копчена дрібна риба від якої залежить населення з невисоким рівнем доходу. У такому випадку потрібне розширення координації між секторами національної економіки, залучених у процес рибогосподарського виробництва, зокрема транспорту та інфраструктури, соціального добробуту. Увагу слід було б приділити постачанню різних, багатих на поживні речовини видів риб, створенню та підтриманню відповідної інфраструктури для забезпечення належної якості рибної продукції. Безперечно вказане дає можливість зробити висновок про те, що без виваженої державної підтримки рибне господарство буде залишатися досить чутливим до негативних впливів зростаючого глобального ринку, на якому прогнозується зростання реалізація риби та морепродуктів до країн з достатньо високими доходами.

Ефективне управління, регулювання та захист виробничих систем. Ефективне управління та регулювання у рибному господарстві з метою досягнення конкурентоспроможності полягає у тому, щоб рибницькі господарства та переробні підприємства мали рівноправний доступ як до загальних водних, так і рибних ресурсів. Необхідно пам'ятати, що виробництво риби є не лише використанням водного та морського простору. Водночас будівництво гребель на річках та озерах, висушування багатих на рибні запаси річкових заплав та боліт, прибережна урбанізація, розвиток туризму – всі перелічені вище заходи створюють конкуренцію для розвитку виробництва риби та рибної продукції.

У глобальному вимірі існує потреба в тому, щоб збільшити споживання дрібної риби, наприклад, сардин та анчоусів людиною. Зменшення природних запасів риб та пов'язані з цим зростаючі витрати спонукають до використання альтернативних інгредієнтів для кормів для риб, що вирощуються в аквакультурі, зокрема багаті на поживні речовини водорості. Тож потрібна потужна скоординована державна політика та відповідні дії для забезпечення нарощування обсягів виробництва продукції рибного господарства саме в даному секторі економіки. У більшості випадків товаровиробники аквакультури є основними платниками податків, роботодавцями у відповідній сільській територіальній громаді. Отже, держава має дбати про створення сприятливих умов для розвитку рибогосподарського виробництва.

Сказане вище спонукає нас провести дослідження у частині вирішення проблеми зменшення орендної плати за водогосподарські об'єкти для цілей аквакультури та встановлення відповідного розміру оподаткування рибогосподарських товаровиробників – платників єдиного податку четвертої групи. Відповідно до чинного законодавства річна сума орендної плати за землі водного фонду для суб'єктів аквакультури складає від 3% до 12% нормативної грошової оцінки. Наведена розбіжність у розмірі орендної плати є на сьогодні неприйнятною для суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури, що призводить до неконтрольованих зловживань та робить діяльність у цій сфері завідомо збитковою.

У результаті проведеного дослідження, нами було з'ясовано, що після набрання чинності 1 січня 2015 року нової редакції Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, податкове навантаження на рибогосподарських товаровиробників, у тому числі суб'єктів рибного господарства у галузі аквакультури, значно підвищилось. Це пов'язано із тим, що рибницькі господарства одразу були переведені на єдиний податок четвертої групи спрощеної системи оподаткування з

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

фіксованого сільськогосподарського податку. Тенденції зміни розмірів податків для рибницьких господарств за використання земель водного фонду для суб'єктів аквакультури після податкової реформи 2014 року наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок розмірів податків для підприємств аквакультури за використання земель водного фонду після податкової реформи 2014 року

№ п/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Нормативно-грошова оцінка 1 га землі, грн., станом на		Мінімальна орендна плата 1 га земель, грн.		Фіксований сільськогосподарський податок, грн/га в рік	Єдиний податок 4 групи, грн/га в рік
		01.07.1995 (до реформи)	01.01.2015 (після реформи)	до реформи	після реформи		
1	АР Крим	7703,18	30789,64	221,86	923,68	110,93	415,66
2	Вінницька	6895,46	27561,18	198,57	826,83	99,29	372,07
3	Волинська	6242,26	24950,35	179,78	748,51	89,89	336,82
4	Дніпропетровська	6781,33	27104,99	195,32	813,14	97,66	365,91
5	Донецька	7266,84	29045,57	209,30	841,36	104,65	392,11
6	Житомирська	4290,92	17150,82	123,59	514,52	61,79	231,53
7	Закарпатська	5499,51	21981,56	157,52	659,44	78,76	296,75
8	Запорізька	7054,95	28198,67	203,21	845,96	101,61	380,68
9	Івано-Франківська	5956,05	23806,35	171,55	714,19	85,77	321,38
10	Київська	6665,44	26641,79	191,96	799,25	95,98	359,66
11	Кіровоградська	6691,79	26747,09	192,75	802,41	96,38	361,08
12	Луганська	5529,19	22100,18	159,24	663,02	79,62	298,35
13	Львівська	5550,43	22185,10	159,87	665,53	79,93	299,49
14	Миколаївська	5496,00	21967,54	158,31	659,02	79,15	296,56
15	Одеська	5861,23	23427,36	168,80	702,87	84,40	316,26
16	Полтавська	7141,29	28543,76	208,41	856,31	104,21	385,34
17	Рівненська	6547,79	26171,55	188,57	785,14	94,28	353,31
18	Сумська	6135,15	24522,22	176,72	735,66	88,36	331,04
19	Тернопільська	6263,06	25033,47	190,54	751,00	95,27	337,95
20	Харківська	6777,29	27088,85	195,22	712,66	97,61	365,69
21	Херсонська	7234,35	28915,72	207,77	867,47	103,88	390,36
22	Хмельницька	7192,21	28747,28	207,17	862,41	103,59	388,08
23	Черкаська	8300,21	33175,94	239,08	995,27	119,54	447,87
24	Чернівецька	7088,61	28333,20	204,19	849,99	102,09	382,49
25	Чернігівська	5091,93	20352,47	146,65	610,57	73,33	274,75
У середньому по Україні		6450,25	25781,70	186,24	768,24	93,71	348,04

Окремої уваги заслуговує нова проблема, оскільки вказані зміни призвели до того, що для цих господарських суб'єктів базою оподаткування є нормативна грошова оцінка землі, що знаходиться в оренді, а ставка податку зросла майже втричі, тобто до 1,35 з 0,45.

Практична реалізація можливостей прибуткової діяльності в аквакультурі ускладнюється тим, що суб'єкт аквакультури за користування на умовах оренди водним об'єктом має сплатити орендну плату не тільки за землю, але й за гідротехнічні споруди та водний об'єкт. У такій ситуації суб'єкт господарювання має досить значні виробничі витрати, а також у повній мірі сплачує податки. При цьому прибуток від реалізації товарної риби та рибопосадкового матеріалу теоретично може бути отриманий лише на третій рік. Це пов'язано з біологічними особливостями вирощування продукції аквакультури, оскільки середня тривалість виробничого процесу складає не менше як 30 місяців.

Дослідження в черговий раз підтверджують, що нормативна грошова оцінка також збільшилась в чотири рази завдяки зміні порядку її визначення. Якщо звернутись до попередньої редакції документу, нормативна грошова оцінка визначалась станом на 1 липня 1995 року. Як бачимо, у новій редакції нормативно-правового акту на 1 січня 2015 року

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

кумулятивне значення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель становить 3,997.

З огляду на перспективність галузі та враховуючи вищезазначене, можна констатувати, що фінансове навантаження і розмір орендної плати для суб'єктів аквакультури є досить надмірним. Такий стан справ не дає можливості сталого розвитку конкурентоспроможного вітчизняного рибного господарства та призводить до занепаду аграрного сектору економіки. Крім того, збільшення податкового навантаження на рибницькі господарства, відповідно впливає на збільшення вартості товарної рибної продукції та рибопосадкового матеріалу, імпортозалежності України, та зниження конкурентоспроможності галузі, продовольчої безпеки держави, зменшення обсягів надходження на ринок вітчизняної риби та рибної продукції.

Для зниження податкового навантаження на суб'єктів аквакультури в частині орендної плати за використання земель водного фонду під рибницькими господарствами, а також забезпечення ефективного використання наявних потужностей рибогосподарського водного фонду України, вважаємо за необхідне надати науково-практичні рекомендації з цього питання, внести відповідні доповнення та зміни саме до Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI. Пропонуємо текст викласти в такій редакції і внести до статті 288 Податкового кодексу України такі зміни: пункт 288.5 доповнити новим підпунктом такого змісту: «288.5.4 має складати 3 відсотки нормативної грошової оцінки – щодо земельних ділянок, які використовуються для цілей аквакультури (рибництва)» замість підпункту 288.5.3 «може перевищувати граничний розмір орендної плати, встановлений у підпункті 288.5.2, у разі визначення орендаря на конкурентних засадах». Отже, для досягнення поставленої мети, у процесі забезпечення досягнення конкурентоспроможності галузі запропоновано: по-перше, встановити фіксований розмір орендної плати для земельних ділянок, що використовуються для виробництва продукції аквакультури, у розмірі 3 відсотки нормативної грошової оцінки; по-друге, встановити базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду, зокрема внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ, у розмірі нормативної грошової оцінки ріллі проведеної раніше, станом на 1 липня 1995 року, та встановити ставку податку у розмірі 0,45.

Важливою умовою конкурентоспроможного галузевого розвитку є саме формування передумови створення механізму реалізації положення про комплексне використання земельної ділянки з розташованими на ній водними об'єктами, технологічної водойми, інших виробничих будівель та споруд, запровадження збалансованої орендної плати за їх користування.

З метою створення умов для забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства в Україні запропоновані рекомендації щодо встановлення оптимальної орендної плати за землі водного фонду, наданих для здійснення діяльності в галузі аквакультури, сприятимуть: підвищенню інвестиційної привабливості галузі рибного господарства; суб'єктам рибного господарства у галузі аквакультури оформленню земель водного фонду як державної, так і комунальної власності під рибогосподарськими водними об'єктами на умовах оренди; вивільненню та акумулюванню від оренди земель кошти та вкладанню у сучасні і перспективні біотехнології; збільшенню обсягів виробництва риби та рибної продукції; забезпеченню доступних цін для реалізації риби населенню України.

Подальші кроки щодо удосконалення режиму оподаткування мають бути виваженими й економічно обґрунтованими. Прискорення адаптації законодавства до вимог та потреб виробників, дасть змогу суттєво зменшити кількість земель, що використовуються сьогодні без оплати. Тому зменшення фінансового навантаження забезпечить суб'єктам аквакультури різної форми власності можливість активніше розвивати виробництво риби та рибної продукції, створювати нові робочі місця, забезпечити стабільну роботу господарюючих суб'єктів різних форм власності, що здійснюють діяльність у сфері аквакультури.

Запропонований у даній роботі механізм комплексного використання земельної ділянки з розташованими на ній водними об'єктами, рибогосподарськими технологічними водоймами, іншими виробничими будівлями і спорудами із запровадженням збалансованої орендної плати за їх користування, дасть можливість центральному органу виконавчої влади, діяльність якого

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

спрямовується на реалізацію державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства та органам місцевого самоврядування, забезпечити здійснення державного регулювання діяльності в рибному господарстві, сприяти його конкурентоспроможному розвитку, створити сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу саме у сфері аквакультури.

Висновки. Таким чином, провівши відповідні дослідження маємо можливість зробити наступні висновки:

1. Як харчовий продукт риба може відігравати значну роль у підтриманні здоров'я населення. Тому одним із головних завдань функціонування рибного господарства, в контексті зростання попиту, є досягнення відповідної конкурентоспроможності рибного господарства, щоб забезпечувати попит у повноцінній їжі. Для того, щоб вказаного досягти, потрібні скоординовані дії держави та інвестиції за усіма складовими сферами: рибальства та аквакультури. Рибне господарство слід розглядати як основний блок сектору сільського господарства, що має за мету поліпшення харчування та здоров'я населення.

2. Пропонується започаткувати розроблення планів управління рибним господарством та водними біоресурсами, що включає диверсифікацію рибогосподарського виробництва і підтримку різноманітного постачання багатих на поживні речовини продуктів.

3. Нині вся господарська діяльність у галузі зосереджена на досягненні максимальної рибопродуктивності та економічних показників, а не виведенню галузі із занепаду. Водночас, щоб досягти конкурентоспроможності рибного господарства, потрібні збалансовані дії та заходи з боку держави, зокрема: а) по-перше, сприяти досягненню конкурентоспроможності сталого рибальства та аквакультури; б) по-друге, враховувати, що взаємне доповнення між рибальством та аквакультурою повинно бути обов'язковим, діяльність слід спрямувати на отримання вигод. Це потрібно для того, щоб будь-яка країна працювала у напрямі сталого зростання обсягів виробництва риби та рибної продукції, поліпшення якості та безпечності продукції з урахуванням корисності для здоров'я, включаючи також потреби споживачів із низькими рівнем доходів.

4. Нині річна сума орендної плати за землі водного фонду для суб'єктів аквакультури від 3% до 12% та встановлена нормативна грошова оцінка земель водного фонду, зокрема внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ, негативно впливає на діяльність рибогосподарських підприємств у сфері аквакультури і робить її збитковою. Тому у роботі запропоновано: а) знизити податкове навантаження на виробників продукції аквакультури що уможливить зменшення орендної плати за використання земель водного фонду; б) встановити базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду, зокрема внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ, у розмірі нормативної грошової оцінки ріллі проведеної раніше, станом на 1 липня 1995 року, та встановити ставку податку у розмірі 0,45; в) встановити фіксований розмір орендної плати для земельних ділянок, що використовуються для цілей аквакультури у розмірі 3 % нормативної грошової оцінки.

Література

1. Smith, M. D., Röheim, C. A., Crowder, L. B., Halpern, B. S., Turnipseed, M., Anderson, J. L., Asche, F., Bourillyn, L., Guttormsen, A. G., Khan, A., Liguori, L. A., McNevin, A., O'Connor, M. I., Squires, D., Tyedmers, P., 2010. Sustainability and global seafood. *Science* 327, P. 784–786.
2. Tveterås, Sigbjorn, Frank Asche, Mark Bellemare, Martin Smith, Atle Guttormsen, Adun Lem, Kristin Lien, Sefania Vannuccini. *Fish Is Food. – The FAO's Fish Price Index. PLoS ONE Vol 7 Issue 5: e36731, 2012.*
3. Belton, B., van Asseldonk, I. J. M., Thilsted, S. H., 2014. Faltering fisheries and ascendant aquaculture: Implications for food and nutrition security in Bangladesh / Belton, B., van Asseldonk, I. J. M., Thilsted, S. H. // *Food Policy* 44, 2014, P. 77–87.
4. Toufique, K. A., Belton, B., 2014. Is aquaculture pro-poor? Empirical evidence of impacts on fish consumption in Bangladesh. *World Dev.* 64, P. 609–620.
5. Bogard, J. R., Thilsted, S. H., Marks, G. C., Wahab, M. A., Hossain, M. A. R., Jakobsen, J., Stangoulis, J., 2015. Nutrient composition of important fish species in Bangladesh and potential contribution to recommended nutrient intakes. *J. Food Comp. Anal.* 42, P. 120–133.
6. Wheal, M. S., DeCourcy-Ireland, E., Bogard, J. R., Thilsted, S. H., Stangoulis, J. C. R., 2016. Measurement of haem and total iron in fish, shrimp and prawn using ICP-MS : implications for dietary iron intake calculations. *Food Chem.* 2016, P. 222–229.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

7. Hansen, M., Thilsted, S. H., Sandström, B., Kongsbak, K., Larsen, T., Jensen, M., Swrensen, S. S., 1998. Calcium absorption from small soft-boned fish. *J. Trace Elem. Med. Biol.* 12, P. 148–154.

8. HLPE, 2014. Sustainable fisheries and aquaculture for food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security. Food and Agriculture Organization, Rome, Italy.

9. Ahmed, M., Lorica, M. H., 2002. Improving developing country food security through aquaculture development—lessons from Asia. *Food Policy* 27, P. 125–141.

10. Kobayashi, M., Msangi, S., Batka, M., Vannuccini, S., Dey, M. M., Anderson, J. L., 2015. Fish to 2030: the role and opportunity for aquaculture. *Aquacult. Econ. Manage.* 19, P. 282–300.

References

1. Smith, M. D., Roheim, C. A., Crowder, L. B., Halpern, B. S., Turnipseed, M., Anderson, J. L., Asche, F., Bourillyn, L., Guttormsen, A. G., Khan, A., Liguori, L. A., McNevin, A., O'Connor, M. I., Squires, D., Tyedmers, P., 2010. Sustainability and global seafood. *Science* 327, P. 784–786.

2. Tveterås, Sigbjorn, Frank Asche, Mark Bellemare, Martin Smith, Atle Guttormsen, Adun Lem, Kristin Lien, Sefania Vannuccini. *Fish Is Food. – The FAO's Fish Price Index. PLoS ONE Vol 7 Issue 5 : e36731, 2012.*

3. Belton, B., van Asseldonk, I. J. M., Thilsted, S. H., 2014. Faltering fisheries and ascendant aquaculture: Implications for food and nutrition security in Bangladesh / Belton, B., van Asseldonk, I. J. M., Thilsted, S. H. // *Food Policy* 44, 2014. - P. 77–87.

4. Toufique, K. A., Belton, B., 2014. Is aquaculture pro-poor? Empirical evidence of impacts on fish consumption in Bangladesh. *World Dev.* 64, P. 609–620.

5. Bogard, J. R., Thilsted, S. H., Marks, G. C., Wahab, M. A., Hossain, M. A. R., Jakobsen, J., Stangoulis, J., 2015. Nutrient composition of important fish species in Bangladesh and potential contribution to recommended nutrient intakes. *J. Food Comp. Anal.* 42, P. 120–133.

6. Wheal, M. S., DeCourcy-Ireland, E., Bogard, J. R., Thilsted, S. H., Stangoulis, J. C. R., 2016. Measurement of haem and total iron in fish, shrimp and prawn using ICP-MS : implications for dietary iron intake calculations. *Food Chem.* 2016, P. 222–229.

7. Hansen, M., Thilsted, S. H., Sandström, B., Kongsbak, K., Larsen, T., Jensen, M., Swrensen, S. S., 1998. Calcium absorption from small soft-boned fish. *J. Trace Elem. Med. Biol.* 12, P. 148–154.

8. HLPE, 2014. Sustainable fisheries and aquaculture for food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security. Food and Agriculture Organization, Rome, Italy.

9. Ahmed, M., Lorica, M. H., 2002. Improving developing country food security through aquaculture development—lessons from Asia. *Food Policy* 27, P. 125–141.

10. Kobayashi, M., Msangi, S., Batka, M., Vannuccini, S., Dey, M. M., Anderson, J. L., 2015. Fish to 2030: the role and opportunity for aquaculture. *Aquacult. Econ. Manage.* 19, P. 282–300.

Надійшла 20.09.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Шепелев, С. С. Підвищення рівня конкурентоспроможності рибного господарства через призму впливу зростаючого глобального ринку / С. С. Шепелев // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 76-83.